

ШИФР: «Скаффолдинг» – продукуй успішність інклюзії»

Всеукраїнський конкурс наукових робіт зі спеціальності
«Професійна освіта»

**КОНКУРСНА НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА на тему:
«ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ
ДО РЕАЛІЗАЦІЇ МЕТОДУ «СКАФФОЛДИНГ»
В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ»**

2025 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ «СКАФФОЛДИНГ» В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ	7
1.1 Підготовка майбутніх учителів початкових класів до професійної діяльності в умовах інклюзії як психолого-педагогічна проблема	7
1.2 Вітчизняний та світовий досвід реалізації методу «скаффолдинг» в освітньому інклюзивному процесі початкової школи	12
1.3 Обґрунтування педагогічних умов підготовки майбутніх учителів початкових класів до використання методу «скаффолдинг» в умовах інклюзії	15
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ «СКАФФОЛДИНГ» В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ	18
2.1 Організація та проведення констатувального етапу дослідно-експериментальної роботи	18
2.2 Реалізація педагогічних умов підготовки майбутніх учителів початкових класів до використання методу «скаффолдинг» в умовах інклюзії	21
2.3 Організація та проведення контрольного етапу дослідно-експериментальної роботи	25
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	31
ДОДАТКИ	37

ВСТУП

Сучасні процеси реформування та глобалізації в системі підготовки педагогічних фахівців з організації та реалізації початкової освіти реалізуються під впливом чинників, що виникли внаслідок повномасштабної військової агресії та обумовили низку економічних та соціальних потрясінь, що відобразились і в методах та формах роботи педагогічних кадрів, зокрема, і вчителів початкових класів.

Сьогочасні освітні тренди в галузі Освіта передбачають наскрізне упровадження інструментів щодо гармонізації та природного поєднання в змісті освітнього процесу початкової школи форм та методів, що мають на меті формування у майбутніх учителів здатність до презентації інклюзивних цінностей у власній професійній діяльності, котрим і виступає метод «скаффолдинг», як універсальний для реалізації поетапної підтримки молодших школярів в умовах інклюзивного навчання.

Сучасні дослідження вітчизняних та закордонних авторів презентують нароби щодо проблематики підготовки майбутніх учителів початкових класів до використання методу «скаффолдинг» в умовах інклюзії.

Основні аспекти підготовки майбутніх вчителів у закладах вищої педагогічної освіти представлено в працях: О. Бабакіної, О. Біди, С. Бєляєва І. Зязюна, В. Кременя, А. Кузьмінського, Л. Петриченко, Г. Пономарьової, А. Харківської, Л. Хомич, та інших. Теоретичні засади формування загальних і фахових компетенцій майбутніх вчителів проаналізовані: А. Ващенком, Л. Горюновою, О. Комар, Н. Ничкало та іншими.

Фахова підготовка майбутніх учителів початкових класів була предметом наукових розшуків: освітні трансформації та тренди розросту вищої педагогічної освіти представлені в працях В. Лугового, В. Майборода, Н. Дем'яненко, О. Лавриненко, Г. Пономарьової та інших.

Методологічні та філософські основи фахової підготовки майбутніх учителів презентовані в наробках В. Андрущенко, С. Гончаренко,

О. Дубасенюк, І. Зязюна, В. Кремень, А. Кузьмінський, Л. Коваль, Н. Ничкало, Л. Хомич та інших.

Проблематика підготовки учителів початкових класів до роботи в умовах інклюзії, формування інклюзивної компетентності та опанування стратегіями викладання, командної взаємодії в класах з інклюзивною формою навчання презентовано в розшуках: О. Акімової, В. Бондар, О. Будник, І. Демченко, А. Колупаєвої, З. Ленів, А. Шевцова, З. Шевців та інших.

Зміст поетапної підтримки школярів та використання методу «скаффолдинг» в умовах інклюзії розкрито в закордонних наробках: Т. А. Askew, J. Bruner, L. S. Bliss, G. Ross, B. Rogoff, M. Scaff D. Wood та розшуках вітчизняних дослідників: Н. Софій, О. Шиян, Л. Шипікова та інших.

Незважаючи на ґрунтовний інтерес дослідників до проблематики підготовки майбутніх учителів початкових класів до професійної діяльності в умовах інклюзії, система підготовки майбутніх учителів початкових класів до використання методу «скаффолдинг» в умовах інклюзії ще потребує належного дослідження й підготовки до застосування в практичному досвіді.

Отже, вивчення стану проблеми підготовки майбутніх учителів початкових класів до використання методу «скаффолдинг» в умовах інклюзії дало змогу сформулювати низку суперечностей, зокрема між:

- запитом членів громад на підготовку майбутніх учителів початкових класів, здатних задовольнити різноманітні освітні запити школярів та готовністю майбутніх учителів початкових класів до надання поетапної підтримки молодшим школярам в умовах інклюзивного навчання;
- наявними науково-педагогічними, психологічними, соціальними дослідженнями з проблематики поетапної підтримки молодших школярів та недостатньою розробленістю інструментів та ресурсів для підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації поетапної підтримки молодших школярів в умовах інклюзії;

- між потенціалом реалізації методу «скаффолдинг» в класах з інклюзивною формою навчання та недостатньою сформованістю мотиваційно-ціннісного ставлення майбутніх учителів початкових класів до реалізації поетапної підтримки молодших школярів в ході власної професійної діяльності.

Актуальність проблеми, її теоретичне та практичне значення, наявність існуючих суперечностей, зумовили вибір теми науково-дослідної роботи: **«Підготовка майбутніх учителів початкових класів до реалізації методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання».**

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів до роботи в умовах інклюзії.

Предмет дослідження – педагогічні умови підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання.

Відповідно до мети, об'єкту, предмету визначено основні **завдання дослідження:**

1. На основі аналізу наукових джерел охарактеризувати процес підготовки майбутніх учителів початкових класів до професійної діяльності в умовах інклюзії як психолого-педагогічної проблеми.
2. Проаналізувати вітчизняний та світовий досвід реалізації методу «скаффолдинг» в освітньому інклюзивному процесі початкової школи.
3. Теоретично обґрунтувати педагогічні умови підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання.
4. Схарактеризувати критерії, показники та рівні процесу підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання.

5. Реалізувати та експериментально перевірити ефективність педагогічних умов підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання.

6. Підбити висновки щодо ефективності педагогічних умов підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання.

Гіпотеза дослідження: ґрунтується на припущенні про те, що процес підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання відбуватиметься ефективніше, якщо в освітньому процесі реалізувати сукупність таких педагогічних умов:

- формування мотиваційно-ціннісного ставлення майбутніх учителів початкових класів до поетапної підтримки молодших школярів в умовах інклюзивного навчання;
- моделювання педагогічних кейсів із використанням елементів методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання у ході вивчення майбутніми фахівцями початкової освіти освітніх компонентів професійного циклу підготовки.

У ході реалізації завдань дослідження було використано комплекс **методів:**

- *теоретичні:* вивчення наукової літератури, нормативних та методичних документів, дисертаційних досліджень, матеріалів науково-практичних конференцій з метою характеристики процесу підготовки майбутніх учителів початкових класів до професійної діяльності в умовах інклюзії як психолого-педагогічної проблеми; теоретичний розгляд вітчизняного та світового досвіду реалізації методу «скаффолдинг» в освітньому інклюзивному процесі початкової школи; теоретичне узагальнення педагогічних умов підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання;

- *емпіричні*: спостереження, бесіди, анкетування, вивчення результатів педагогічної роботи з метою характеристики педагогічних умов; вивчення й узагальнення педагогічного досвіду закладу вищої освіти; педагогічний експеримент для перевірки ефективності педагогічних умов;
- *методи математичної обробки*, порівняльні методи, кількісний та якісний аналіз використовували для перевірки достовірності результатів дослідження і визначення ефективності педагогічних умов підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання.

Структура й обсяг роботи зумовлені логікою наукового пошуку. Дослідження складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків, списку використаної літератури, додатків. Загальний обсяг роботи становить 46 сторінок. З них 30 сторінок основного тексту. Список використаної літератури вміщує 41 найменування. У роботі представлено 9 додатків на 10 сторінках.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ «СКАФФОЛДИНГ» В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ

1.1 Підготовка майбутніх учителів початкових класів до професійної діяльності в умовах інклюзії як психолого-педагогічна проблема

На сучасному етапі освітньо-професійні програми підготовки майбутніх фахівців галузі Освіта передбачають наскрізне впровадження концептів філософії інклюзії, що передбачають формування готовності та здатності до ефективної взаємодії з учасниками освітнього процесу на засадах партнерства та взаємодії.

Історіографія підготовки майбутніх учителів початкових класів до професійної діяльності в умовах інклюзії кінця XX – початку XXI століття представлена в розшуках Т. Джаман характеризує етапність формування

професійної позиції в Україні відносно змісту такої підготовки [7,с.89]: «...від анонсування необхідності науково-методичної роботи з працівниками та підвищення їх фахового рівня, до становлення окремих систем фахової підготовки педагога у вищій школі...».

Наукові педагогічні розшуки активно включають складові інклюзії в зміст підготовки майбутніх фахівців, що передбачає формування готовності до забезпечення рівних можливостей незалежно від фізичних, інтелектуальних, соціальних можливостей,

Дослідження О. Самойленко, Ю. Новгородської зауважують [22, с.211]: «Учителі повинні бути готові до роботи з різними категоріями учнів, мати знання і навички адаптації освітніх програм до індивідуальних потреб здобувачів. Особливості професійної підготовки педагогічних працівників до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами (далі ООП) в умовах інклюзивної освіти...».

Розглядаючи зміст професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до практики в умовах інклюзії кінця ХХ – початку ХХІ століття (до впровадження Концепції «Нова українська школа») висвітлюють наступні аспекти: теоретико-методологічні основи спеціальної педагогіки та інклюзивного навчання презентовано в розвідках: І. Демченко, В. Білан, І. Малишевської, Н. Голуб, Л. Бегас, М. Лемещук [28] та ін.; зміст навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: А.Колупаєва, О.Таранченко[12] та ін.; теоретико-методичні основи підготовки педагогічних фахівців до роботи в умовах інклюзивного освітнього середовища: І. Малишевська, Д. Хрипун [27], І. Садова [20] та ін.; теоретико-методичні засади підготовки вчителів початкових класів до реалізації професійних функцій в умовах інклюзивного навчання: О. Акімова[29], О. Будник[4], З. Шевців[34] та ін.; впровадження інклюзивної освіти в умовах дистанційного навчання: Н. Безлюдна, Н. Дудник[3] та ін.

Світовий досвід впровадження інклюзії в освітній простір початкової школи знаходиться в полі уваги дослідників, так, G. Mlolele, C. Muteti, T. Mandila розглядаючи досвід впровадження інклюзивної освіти в державних початкових школах в регіоні Додома, Танзанія зазначають[39].

В Україні імплементація принципів Концепції «Нова українська школа»[10] принципово змінило погляд на підготовку майбутніх фахівців до роботи в умовах інклюзивного навчання, так, в Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» від 29 серпня 2024 року презентовано зміст трудової функцію інклюзивного змісту[19,с.8]: «забезпечення рівного доступу до освіти кожного здобувача освіти без будь-яких форм дискримінації учасників освітнього процесу на засадах інклюзивності й безбар'єрності».

Прийняття Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» № 957 від 15 вересня 2021 р. остаточно утвердило принципи інклюзії та змінили докорінно перехід від медичної моделі розуміння інвалідності на соціальну, де першим із п'яти рівнів підтримки школярів передбачено рівень, що не містить [18]: «наявність бар'єрів (відповідно до однієї або кількох сфер розвитку), що перешкоджають успішному функціонуванню (навчанню/взаємодії/ ігровій діяльності/ мобільності) в закладі освіти».

Прийняття Постанови [18] обумовило включення в професійну підготовку майбутніх учителів початкових класів формування фахових компетентностей із підтримки молодших школярів на засадах інклюзії, навіть при умові, коли не має медичних особливостей в розвитку дитини.

Стандарти вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів спеціальності Початкова освіта передбачають формування спеціальних компетентностей та програмних результатів до функціонування в умовах інклюзії:

1) Стандарт вищої освіти першого (бакалаврського) рівня[26]:

- СК 10: «Здатність до професійно-педагогічної діяльності в інклюзивному середовищі з різними категоріями дітей з особливими освітніми потребами»;
- ПР 14: «Забезпечувати індивідуальний і диференційований розвиток здобувачів початкової освіти з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей».

2) Стандарт вищої освіти другого (магістерського) рівня[25]:

- СК 5: «Здатність до педагогічного партнерства в професійній та науковій діяльності, саморозвитку та навчання впродовж життя»;
- ПРН 5: «Здійснювати супервізію, інтервізію, надавати педагогічну, психологічну та методичну допомогу учасникам освітнього процесу».

Зазначимо, що в досвіді реалізації освітньо-професійних програм спеціальності 013 Початкова освіта Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради підготовка майбутніх учителів початкових класів підготовка майбутніх учителів початкових класів до роботи в умовах інклюзії схарактеризована в змісті програмних результатів:

- першого (бакалаврського) рівня:«...Забезпечувати індивідуальний і диференційований розвиток здобувачів початкової освіти з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей»[16];
- другого (магістерського) рівня:«Організовувати та здійснювати освітній процес у початковій школі в умовах інклюзивного навчання»[15].

Дослідниця L. Darling-Hammond зазначає, що загальна практична складова у професійній підготовці підвищує конкурентоспроможність педагогічних працівників [37, с.151–156]:«...вчителі, які мали достатню практичну підготовку, є більш впевненими та успішнішими в своїй професійній діяльності».

На вагомості формування фахових компетентностей до роботи в умовах інклюзії у майбутніх учителів початкових класів із використанням сучасних форм та технологій підготовки зазначають розробки О. Акімової [1,с.7]:

«...гостро поставили питання щодо реалізації сучасних форм в професійній підготовці майбутніх фахівців, як засобів, що сприяють розширенню можливостей у ході формування чи поглиблення вже сформованих фахових компетентностей».

Провідні напрями підготовки майбутніх учителів для роботи в умовах інклюзії в розвідках В. Шевченко презентуються через сукупність знань[35,с.50]: психолого-педагогічні, предметні, спеціальні знання; кваліфікація та компетенції, гуманістичний підхід.

Дослідники Е. Calandri, S. Mastrokoukou, C. Marchisio, A. Monchietto, F. Graziano зауважують на цінності емоційної компетентності, як складової підготовки майбутніх учителів початкових класів до впровадження інклюзії [36,с.15].

Зміст професійної компетентності до роботи в інклюзивного навчання О. Голубенко розкриває як [6,с.347]: «...комплексне особистісне утворення, яке забезпечує їхню здатність виконувати професійні обов'язки в умовах інклюзивного навчання, враховуючи різні освітні потреби учнів».

Окремі аспекти професіональної готовності майбутніх учителів початкових класів до роботи в умовах інклюзії схарактеризовані у наробках Н. Зобенько, що в узагальненому вигляді відображені структурно-логічних схемах підготовку всіх освітньо-професійних програм спеціальності 013 Початкова освіта [9,с.99]: психологічний – передбачає формування моральних, психологічних якостей; методологічний – передбачає формування розуміння методологічних засад спеціальної та інклюзивної педагогіки; науково-теоретичний – передбачає забезпечення теоретичних професійних знань; спеціальні – передбачає оволодіння знаннями і вміннями спеціальної педагогіки; практичний – передбачає набуття вмінь професійно використовувати корекційно-педагогічні методи та прийоми; методичний – передбачає забезпечення знаннями ефективних методик, технологій інклюзивного навчання.

Узагальненні розшуки І. Садової[21] наводять провідні складові професійно-особистісної підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації інклюзивної освіти, презентуються в розвідках М. Олійник [14,с.136-137]: рефлексія вчителя та внутрішня мотивація; орієнтація на особистісну індивідуальність, забезпечення диференційного та індивідуально-творчого підходу; застосування комунікаційних технологій, інтернет-ресурсів, включення студентів в науково-дослідну роботу.

Отже, процес підготовки майбутніх учителів початкових класів до професійної діяльності в умовах інклюзії передбачає оволодіння сучасними технологіями та методами забезпечення освітніх потреб школярів в залежності від особистих потенціалів розвитку, одним із котрих виступає метод «скафолдинг» , дефініція якого буде схарактеризована в пункті 1.2.

1.2 Вітчизняний та світовий досвід реалізації методу «скафолдинг» в освітньому інклюзивному процесі початкової школи

Сучасна педагогічна парадигма роботи з молодшими школярами в умовах інклюзії передбачає наскрізну підтримку та супровід, що сприяє формуванню впевненості у власних можливостях та досягненнях, чому може сприяти сприяє метод «скафолдинг».

Наукові розшуки В. Павлюх зазначають, що вперше концепцію реалізації «скафолдингу» в освітньому процесі схарактеризували у 1976 році американські психологи Джером Брунер, Девід Вуд та Гейл Росс у колективній роботі під назвою «Роль тьюторінгу у вирішенні завдань» як[17,с.336]: «...процес скафолдингу полягає переважно у контролюванні дорослим тих елементів завдання, які спочатку виходять за межі можливостей учня, відповідно такий спосіб дозволяє йому сконцентруватися лише на тих складових, які йому під силу опанувати».

Наукові розшуки щодо ефективних стратегій підтримки школярів дефініцію поняття формують як[17,с.1]: «...від англ. scaffolding – риштування, будівельні ліси, освітня стратегія, суть якої полягає в тому, що учень розв’язує певні завдання не виключно самостійно, а за допомогою вчителя. Завдання достатньо складні, тож самотужки дитина з ними не впорається, але з підтримкою педагога – цілком».

Уточнює зміст поняття та характеризує його в більш сучасному звучанні дослідниця Н. Герцовська [5,с.44]:«Термін scaffolding (підтримка, опора) використовується для опису інструментів, які вчитель надає учням для того, щоб допомогти їм бути успішними при виконанні складних завдань. Ця метафора особливо вдала для освітнього процесу, оскільки така опора, як в будівництві, може демонтуватися в міру того, як учень може справлятися із завданнями самостійно».

На нашу думку, дослідниця зауважує на ролі технології у побудові «містка» між вже набутими та здобутими знаннями, досвідом, та тим дидактичним матеріалом, навичками та звичками, що має в майбутньому опанувати чи сформувати школяр.

Світовий досвід реалізації методу «скаффолдинг» представлено в наукових розвідках, зокрема дослідники Н. Sasse, А. М. Weber, Т. Reuter, М. Leuchter зазначають про три кочові аспекти, що мають урахувати вчителі початкових класів в умовах інклюзії[38]:

- 1) залучення та включення в діяльність: наприклад, за допомогою додаткового пояснення завдань, заохочення та мотивація активності;
- 2) фокусування на головному: наприклад, за допомогою методів та інструментів, котрі полегшують форму виконання чи технічні характеристики завдання, скеровуючи увагу на вагомій частини за допомогою підказок;

3) проблематизація: наприклад, поглиблення розуміння учнями, спонукаючи над більш глибокими роздумами, роз'яснюючи суперечності, продукуючи когнітивні процеси.

Дослідники Sharisse van Driel, E. Slot, A. Bakker характеризують наступний алгоритм роботи вчителя для планування стратегії упровадження методу «скаффолдинг» у власну практику[40,с.1]: «...послідовність інструктажів, участь в інтерв'ю та написання рефлексивних звітів».

Про можливість реалізації методу як у фронтальній, так і індивідуальній роботі зазначає L. Crichton [41]: «Ми можемо допомогти учням індивідуально або цілим класом, використовуючи наступний важливий процес». Науковець пропонує наступний алгоритм реалізації підтримки в умовах інклюзії [41]:

- 1) моделювання: я роблю, ти дивишся;
- 2) керована практика: я роблю, ти допомагаєш;
- 3) поступове звільнення: ти робиш, я допомагаю;
- 4) самостійна практика: ти робиш, я спостерігаю.

Студіювання наукових праць в розвідках О. Фідкевич, В. Снегірьової виокремили принципи реалізації скаффолдингу в освітньому процесі[31,с.109-110]: цілеспрямованість, передбачає чітке формулювання мети навчальної діяльності, окреслення шляхів досягнення цілей навчальної програми, урахуванням рівня попередніх знань і вмінь молодших школярів, планування інструментів формування навчальної мотивації; наявність діалогу, передбачає урахування актуальних інтересів через інтерсуб'єктність, а саме:обмін намірами, ідеями, сприйняттям, почуттями; індивідуалізація, передбачає розгляд ефективності прийомів та інструментів роботи з молодшими школярами із урахуванням індивідуальних рис, познаних, можливостей, динаміки досягнень; доцільність, передбачає освітнього процесу із відповідність можливостям молодших школярів, вікових, індивідуальних; структурованість, передбачає алгоритм виконання завдання школярам із можливостями керування шляху до правильного розв'язання в природному процесі, темпі та

рівні самостійної діяльності; зосередження на виконанні всього завдання; доступність допомоги, передбачає отримання допомоги з боку вчителя швидко, оперативно, своєчасно і в тому обсязі, якому не буде порушено природній процес пізнання; надання допомоги в поточному фокусі.

В дослідженні види підтримки школярів у мовах інклюзії за допомогою реалізації «скаффолдингу» будемо урахувати із урахуванням наукових праць В. Павлюх[17]: вербальна, невербальна, фізична підтримка, моделювання, диференціація матеріалів, візуалізація, маніпуляція символами, інструкція, опора на розвинуті когнітивні процеси. Детально зміст видів підтримки схарактеризовано та подано у додатку А.

Отже, сучасний вітчизняний та світовий досвід реалізації методу «скаффолдинг» в освітньому інклюзивному процесі початкової школи презентує принципи роботи та алгоритми побудови підтримки, що передбачає відповідну підготовку майбутніх учителів початкових класів до її реалізації у власній професійній діяльності.

1.3 Обґрунтування педагогічних умов підготовки майбутніх учителів початкових класів до використання методу «скаффолдинг» в умовах інклюзії

Термінологічний словник трансформації професійного розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників дефініцію «педагогічні умови» розкриває з огляду різноманітних наукових позицій як [30,с.75:] «...сукупність специфічних взаємопов'язаних факторів, необхідних для здійснення системного педагогічного впливу для досягнення педагогічної мети...; різноманіття об'єктивного світу відносно предмета, тобто середовище, в якому цей процес формується та існує...; сукупність перемінних природніх, соціальних, зовнішніх і внутрішніх чинників, які впливають на фізичний, моральний, психічний розвиток людини, її поведінку, виховання і навчання, а також розвиток особистості...».

В дослідженні педагогічними умовами підготовки майбутніх учителів початкових класів до використання методу «скаффолдинг» в умовах інклюзії визначено: формування мотиваційно-ціннісного ставлення майбутніх учителів початкових класів до поетапної підтримки молодших школярів в умовах інклюзивного навчання та моделювання педагогічних кейсів із використанням елементів методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання у ході вивчення майбутніми фахівцями початкової освіти освітніх компонентів професійного циклу підготовки.

Науковець С. Сидорів зауважує на провідній ролі формування мотиваційно-ціннісної готовності майбутніх учителів у професійній діяльності педагога в умовах інклюзії[23,с.331]: « Ключову роль у професійній діяльності педагога посідає мотивація, адже вона є важливою і незамінною умовою ефективного виконання професійних завдань і досягнення поставлених цілей».

Зміст мотиваційно-ціннісного компоненту будемо розглядати із урахуванням розшуків А. Барбінової [2,с.60]: «...вважаємо динамічною системою професійних мотивів, яка полягає в усвідомленні необхідності пошуку і застосуванні таких форм та методів педагогічної діяльності, які були б оптимальними як для учнів із нормальним рівнем розвитку, так і для дітей з особливими освітніми потребами. Це втілюється у постійному прагненні систематично оновлювати методичні напрацювання щодо провадження інноваційної діяльності з урахуванням особливостей інклюзивного навчання».

Виходячи з вище зазначеного, мотиваційно-ціннісного ставлення майбутніх учителів початкових класів до поетапної підтримки молодших школярів в умовах інклюзивного навчання передбачає формування: позитивного відношення до професійної діяльності; присутність особистих запитів в набутті обсягу педагогічних, психологічних, спеціальних, методичних, знань, фахових компетентностей із орієнтацією на високу ефективність педагогічної практики та повне прийняття інклюзивних

цінностей. Моделювання педагогічних кейсів із використанням елементів методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання передбачає дефініцію термінів «модель», «моделювання».

Поняття «модель» в Енциклопедії освіти презентовано як [8,с.516]: «...уявна або матеріально-реалізована система, котра відображає або відтворює об'єкт дослідження (природний чи соціальний) і здатна змінювати його так, що її вивчення дає нову інформацію стосовно цього об'єкта». Метод «моделювання» в галузі педагогіки дослідник Є. Лодатко характеризує як такий, що[11,с.3]: «...має особливості, природа яких криється у складності педагогічних процесів, зумовлених їх багатоланковою структурою та неможливістю відтворення в часі педагогічних явищ за попередніх умов».

Процес підготовки майбутніх учителів початкових класів до моделювання педагогічних кейсів із використанням елементів методу «скаффолдинг» розглядаємо із урахуванням розвідок Н. Черв'якової, тому що він виступає складовим елементом розбудови інноваційного освітнього середовища та передбачає[32,с.90]: «...єдність теоретичного та практичного складників такої підготовки», де: теоретична складова спрямована на формування системи знань щодо основних понять означеної проблеми, функцій, принципів та етапів реалізації; практична складова спрямована на включення майбутніх фахівців у різні форми навчальної та квазіпрофесійної діяльності, використання таких форм та методів організації освітнього процесу на заняттях з освітніх компонентів професійного циклу підготовки.

Отже, схарактеризовані педагогічні умови щодо підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання передбачають реалізацію механізму відповідної роботи.

З метою перевірки представленої гіпотези проведемо педагогічний експеримент.

РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ «СКАФФОЛДИНГ» В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ

2.1 Організація та проведення констатувального етапу дослідно-експериментальної роботи

Проведення дослідно-експериментальної роботи дослідження передбачає перевірку теоретично обґрунтованих педагогічних умов щодо підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання.

Гіпотеза дослідження: ґрунтується на припущенні про те, що процес підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання відбуватиметься ефективніше, якщо в освітньому процесі реалізувати сукупність таких педагогічних умов:

- формування мотиваційно-ціннісного ставлення майбутніх учителів початкових класів до поетапної підтримки молодших школярів в умовах інклюзивного навчання;
- моделювання педагогічних кейсів із використанням елементів методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання у ході вивчення майбутніми фахівцями початкової освіти освітніх компонентів професійного циклу підготовки.

Згідно з метою та гіпотезою дослідження було сформульовано такі **завдання** експериментальної частини:

1. Розробити систему критеріїв та показників дослідження процесу підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання.

2. Отримати дані про наявний рівень сформованості мотиваційно-ціннісного ставлення майбутніх учителів початкових класів до поетапної підтримки молодших школярів в умовах інклюзивного навчання.
3. Отримати дані про наявний рівень сформованості фахової компетентності із використання елементів методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання.
4. Розробити систему завдань та вправ з метою підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання, випробувати їх у ході формувального етапу педагогічного експерименту.
5. Перевірити рівень сформованості складових підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання.

Експериментально-дослідна робота проводилася на базі Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради та Харківського педагогічного фахового коледжу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради у 2024-2025 навчальному році. До експерименту було залучено 27 здобувачів вищої освіти рівня фахової передвищої освіти (41 по групи, експериментальна група) та 25 осіб першого(бакалаврського) рівня освіти (41 по групи, контрольна група) четвертих курсів спеціальності 013 Початкова освіта. Експериментально-дослідна робота проводилася в режимі онлайн - навчання на платформі Zoom.

Для перевірки гіпотези нами було використано такі **методи дослідження**: педагогічний експеримент, педагогічне спостереження; індивідуальні бесіди із здобувачами освіти; математична обробка результатів.

Із метою визначення певних особливостей досліджуваного колективу було проведено констатувальний етап педагогічного експерименту. Він підпорядковувався розв'язанню таких завдань:

1. Розробити систему критеріїв та показників дослідження процесу підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання.
2. Отримати дані про наявний рівень сформованості мотиваційно-ціннісного ставлення до поетапної підтримки молодших школярів та фахової компетентності із використання елементів методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання у майбутніх учителів початкових класів.

Виходячи із мети констатувального етапу педагогічного експерименту та зауважуючи на те, що процес має певну етапність, було схарактеризовано критерії, показники:

- 1) сформованість мотиваційно-ціннісного ставлення до поетапної підтримки молодших школярів у майбутніх учителів початкових класів;
- 2) сформованість складових фахової компетентності із використання елементів методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання у майбутніх учителів початкових класів.

Схарактеризуємо відповідну систему рівнів показників. Характеристика рівнів сформованості складових мотиваційно-ціннісного ставлення до поетапної підтримки молодших школярів у майбутніх учителів початкових класів презентовано в додатку Б.

Характеристика рівнів сформованості складових фахової компетентності із використання елементів методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання у майбутніх учителів початкових класів представлено в додатку В.

Для визначення рівня сформованості складових мотиваційно-ціннісного ставлення до поетапної підтримки молодших школярів у майбутніх учителів початкових класів ми розробили опитувальник, зміст анкети подано у Додатку Г.

Для визначення сформованості складових фахової компетентності із використання елементів методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного

навчання у майбутніх учителів початкових класів ми розробили опитувальник, зміст анкети подано у Додатку Д.

За результатами індивідуального опитування та спостережень складових підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання було складено табл. 2.1 експериментальної та контрольної групи на констатувальному етапі педагогічного експерименту (%) подано на рис. 2.1, представлено в додатку Ж.

У результаті аналізу отриманих даних на констатувальному етапі експерименту визначено, що наявний рівень сформованості мотиваційно-ціннісного ставлення до поетапної підтримки молодших школярів та фахової компетентності із використання елементів методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання у майбутніх учителів початкових класів потребує корегування та підвищення.

Отже, можлива різниця в показниках підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання може бути обумовлена реалізацією запропонованих нами педагогічних умов роботи.

2.2 Реалізація педагогічних умов підготовки майбутніх учителів початкових класів до використання методу «скаффолдинг» в умовах інклюзії

У ході формувального етапу педагогічного експерименту дослідна робота була підпорядкована досягненню поставленої мети дослідження.

Завдання формувального етапу педагогічного експерименту були спрямовані на те, щоб:

1. Розробити і впровадити в експериментальній групі систему завдань та вправ із метою реалізації запропонованих нами педагогічних умов підготовки

майбутніх учителів початкових класів до реалізації методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання.

2. Визначити особливості досвіду підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання на базі Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

Експериментальна робота проводилась автором дослідження для здобувачів вищої освіти експериментальної групи під час реалізації запропонованих педагогічних умов в 2024-2025 навчальному році у ході вивчення освітнього компоненту «Основи інклюзивної освіти».

Мета реалізації першої педагогічної умови – формування мотиваційно-ціннісного ставлення майбутніх учителів початкових класів до поетапної підтримки молодших школярів в умовах інклюзивного навчання.

Реалізація першої педагогічної умови передбачала включення у теми освітнього компоненту розгляд понять: підтримка, самоорганізації, самооцінювання, самоконтролю та ознайомлення із прикладами використання поетапної реалізації для супроводу навчальної діяльності молодших школярів в умовах інклюзивного навчання, наприклад: «Мої досягнення», «Щоденник учня», «Сходінки успіху», «Світлофор».

Зважаючи, що реалізація умов відбувалась на платформі Zoom, ми використовували додаткові цифрові додатки: Padlet, Mentimeter, Kahoot, Learning Apps – як платформи для створення завдань та цифровий простір Google Classroom – для прикріплення інтерактивних завдань, що передбачали етапність роботи, схарактеризовану в пункту 1.2.

Наприклад, адаптована нами вправа «Спіраль відбиття» передбачала розгляд педагогічного кейсу через зміст завдань самостійної роботи у спіральному відображенні, з підібраним способом її розв'язання. Вправа складалася з трьох рівнів, перший з яких передбачав розгляд ситуації та характеристику відносно ключової ознаки того, що відбулося. На наступному

рівні майбутні фахівці визначали причину подій та інтерпретували можливі переваги і недоліки різноманітних варіантів розв'язань педагогічних кейсів та способів надання підтримки молодшим школяра, що мають чи не мають особливі освітні потреби, прогнозування потенційних бар'єрів та перешкод, що можуть виникнути в навчальній діяльності молодшого школяра у ході виконання вправи. Третій етап мав на меті формулювання трьох інших та відмінних від вже запропонованих варіантів розв'язання, що на думку автора мали місце в реальному житті.

З метою формування мотиваційно-ціннісного ставлення майбутніх учителів початкових класів до поетапної підтримки молодших школярів в умовах інклюзивного навчання ми розробляли завдання, що передбачали поетапну підтримку та впроваджували їх у власній педагогічній діяльності, із відео записом виконання завдання школярами та візуалізацією підтримки із сторони вчителя. На заняттях з освітнього компоненту ми включали записи виконання завдань молодшими школярами та підтримкою, що надавала вчителька, пропонували визначити сильні та слабкі сторони запропонованих варіантів реалізації, розробляли рекомендації по впровадженню підтримки, визначенню ступеню впливу підтримки на ефективність та якість виконаного молодшим школярем завдання. Скріни проведених вправ подано у додатку К.

Мета реалізації другої педагогічної умови – моделювання педагогічних кейсів із використанням елементів методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання у ході вивчення майбутніми фахівцями початкової освіти освітніх компонентів професійного циклу підготовки.

Реалізації другої педагогічної умови мала на меті використання інструментів інтерактивних методів навчання, а саме: кейс-методів, ситуаційного аналізу, групових дискусій, моделювання уроків за концепцією аналізу потреб дитини в умовах інклюзії відповідно етапності роботи: розгляд кейсу; вибір методів підтримки застосування поетапної допомоги (скаффолдингу); рефлексія щодо дій учителя.

У ході реалізації другої умови на практичних заняттях здобувачі вищої освіти знайомились із відео матеріалом на тему: «Огляд карток візуальної підтримки (групові)» [13]. Майбутні фахівців мали визначити прийоми та способи використання карток - пексів для поетапної підтримки молодших школярів в залежності потрібного рівня підтримки у висновку Інклюзивно-ресурсного центру, характеризували можливості використання карток як інструментів фронтальної роботи навчальної діяльності класу. У підсумку роботи здобувачі вищої освіти визначали, чи сприяє формуванню успішності, підвищенню рівню пізнання, формуванню самостійності навчальної діяльності використання карток у практиці вчителя початкових класів.

В зміст практичних занять у ході моделювання педагогічних кейсів із використанням елементів методу «скаффолдинг» ми включали роботу за алгоритмом «Створення ситуації успіху», що мав на меті опанування етапами та прийомами реалізації підтримки з ознайомленням із «словами – маркерами» для реалізації «скаффолдингу: уникнення страху; авансування успішного результату; прихований інструктаж про способи і форми здійснення діяльності; внесення мотиву; персональна винятковість; мобілізація активності або педагогічне виконання; висока оцінка деталі. Алгоритм роботи представлено в додатку Л.

Отже, у ході формувального етапу експерименту нами було використано у експериментальній групі систему завдань та вправ із метою реалізації запропонованих нами педагогічних умов підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання. Перевірка їх ефективності обумовлює проведення контрольного етапу дослідно – експериментальної роботи.

2.3 Організація та проведення контрольного етапу дослідно-експериментальної роботи

Метою проведення контрольного етапу дослідно-експериментальної роботи було визначення динаміки процесу підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання.

Нами було використано систему відповідних критеріїв, показників, рівнів, схарактеризованих в пункті 2.1.

Для визначення рівня сформованості складових мотиваційно-ціннісного ставлення до поетапної підтримки молодших школярів у майбутніх учителів початкових класів ми розробили опитувальник, зміст анкети подано у Додатку Г.

Для визначення сформованості складових фахової компетентності із використання елементів методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання у майбутніх учителів початкових класів ми розробили опитувальник, зміст анкети подано у Додатку Д.

За результатами індивідуального опитування та спостережень складових підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання було складено табл. 2.2 експериментальної та контрольної групи на контрольному етапі педагогічного експерименту (%) подано на рис. 2.2, представлено в додатку М.

Порівняльна таблиця рівнів підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання експериментальної та контрольної груп педагогічного експерименту (у %) представлено в таблиці 2.3.

Узагальнюючі дані контрольного етапу дослідження, ми прийшли до висновку, що сформованість мотиваційно-ціннісного ставлення майбутніх учителів початкових класів експериментальної групи до поетапної підтримки молодших школярів в умовах інклюзивного навчання характеризується

розумінням ролі врахування в освітньому процесі індивідуальних особливостей кожного молодшого школяра.

Майбутні фахівців експериментальної групи демонструють розумінні позитивної динаміки молодших школярів, котру вважають власною професійною метою. Здобувачі вищої освіти самостійно і вільно визначають цінність реалізації педагогічної підтримки на кожному етапі навчання, демонструють здатність спостерігати за емоційним інтелектуальним розвитком, в залежності від якого обирати інструменти мотиваційної, когнітивної, емоційної поетапної підтримки молодших школярів в умовах інклюзії.

Таблиця 2.3

Порівняльна таблиця рівнів підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання експериментальної та контрольної груп педагогічного експерименту (%)

№ з/п	Критерій	Рівні	Констатувальний етап (%) ЕГ	Констатувальний етап (%) КГ	Контрольний етап (%) ЕГ	Контрольний етап (%) КГ
1	Сформованість складових мотиваційно-ціннісного ставлення до поетапної підтримки молодших школярів	високий	29,6	28,0	51,9	40,0
		середній	59,3	60,0	48,1	60,0
		низький	11,1	12,0	0,0	0,0
2	Сформованість складових фахової компетентності із використання елементів методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання	високий	25,9	24,0	59,3	24,0
		середній	63,0	64,0	40,7	68,0
		низький	11,1	12,0	0,0	0,0

Підсумовуючи отримані результати на контрольному етапі дослідження, зазначимо, здобувачі вищої освіти експериментальної групи визначають зміст

поняття метод «скаффолдингу», розуміють ключові принципи його реалізації в освітньому процесі початкової школи; знають зміст нормативно-правового забезпечення реалізації інклюзивного навчання; здобувачі вищої освіти можуть навести приклади реалізації методу, визначити етапи та зміст підтримки в залежності від особливостей розвитку та індивідуальних запитів молодших школярів.

Потрібно відзначити загальну успішність та логічність освітньо-професійних програм підготовки фахівців спеціальності Початкова освіта в закладі освіти, що підтверджується підвищенням рівнів сформованості показників не лише в експериментальній, а і в контрольній групах респондентів. Так, позитивна динаміка сформованості складових мотиваційно-ціннісного ставлення до поетапної підтримки молодших школярів у здобувачів ЕГ на високому рівні складає (+21,69%) , КГ на високому рівні (+12%), проте, середній рівень сформованості в респондентів контрольної групи залишився без змін (60,0%). Значно збільшилась кількість майбутніх фахівців ЕГ, що демонструють сформованість складових фахової компетентності із використання елементів методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання на високому рівні (+33,4%).

Узагальнюючі дані контрольного етапу дослідження, ми прийшли до висновку, що майбутні учителя початкових класів експериментальної групи демонструють більш високі результати у розумінні значення та ролі реалізації методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання, визначають про власну умотивованість та сформованість компетентностей щодо реалізації методу, характеризують метод як такий, що сприяє реалізації індивідуальної освітньої стратегії навчання молодших школярів в умовах інклюзії.

Отже, можна зробити висновок про доцільність впровадження в практику підготовки майбутніх учителів початкових класів запропонованих нами педагогічних умов щодо реалізації методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У науково-дослідній роботі здійснено теоретичне узагальнення педагогічних умов підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання.

Проведений аналіз наукової літератури дозволив зробити висновки:

1. Процес підготовки майбутніх учителів початкових класів до професійної діяльності в умовах інклюзії пройшов упродовж XX ст.–XI ст.. шлях від анонсування необхідності науково-методичної роботи з працівниками та підвищення їх фахового рівня, до становлення окремих систем фахової підготовки педагога у вищій школі. На сучасному етапі освітньо-професійні програми підготовки майбутніх фахівців галузі Освіта передбачають наскрізне впровадження концептів філософії інклюзії, що передбачають формування готовності та здатності до ефективної взаємодії з учасниками освітнього процесу на засадах партнерства та взаємодії, зміст яких представлено через трудові функції, фахові компетентності та програмні результати у нормативно-правових документах.

2. Вперше концепцію реалізації «скаффолдингу» в освітньому процесі схарактеризували у 1976 році американські психологи Дж. Брунер, Д. Вуд, Г. Росс у колективній роботі під назвою «Роль тьюторінгу у вирішенні завдань». Наукові розшуки щодо ефективних стратегій підтримки школярів дефініцію поняття формулюють як (підтримка, опора), що використовується для опису інструментів, які вчитель надає учням для того, щоб допомогти їм бути успішними при виконанні складних завдань. Світовий досвід реалізації методу «скаффолдинг» представлено в наукових розвідках, зокрема дослідники Н. Sasse, A. M. Weber, T. Reuter, M. Leuchter зазначають про три кочові аспекти, що мають урахувувати вчителі початкових класів в умовах інклюзії: залучення та включення в діяльність, фокусування на головному, проблематизація.

В дослідженні види підтримки школярів у мовах інклюзії за допомогою реалізації «скаффолдингу» будемо урахувати із урахуванням наукових праць В. Павлюх: вербальна, невербальна, фізична підтримка, моделювання, диференціація матеріалів, візуалізація, маніпуляція символами, інструкція, опора на розвинуті когнітивні процеси.

3. Мотиваційно-ціннісного ставлення майбутніх учителів початкових класів до поетапної підтримки молодших школярів в умовах інклюзивного навчання передбачає формування: позитивного відношення до професійної діяльності; присутність особистих запитів в набутті обсягу педагогічних, психологічних, спеціальних, методичних, знань, фахових компетентностей із орієнтацією на високу ефективність педагогічної практики та повне прийняття інклюзивних цінностей. Процес підготовки майбутніх учителів початкових класів до моделювання педагогічних кейсів із використанням елементів методу «скаффолдинг» розглядаємо як єдність теоретичного та практичного складників такої підготовки.

4.У результаті аналізу отриманих даних на констатувальному етапі експерименту визначено, що наявний рівень сформованості мотиваційно-ціннісного ставлення до поетапної підтримки молодших школярів та фахової компетентності із використання елементів методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання у майбутніх учителів початкових класів потребує корегування та підвищення.

5. Реалізація першої педагогічної умови передбачала включення у теми освітнього компоненту розгляд понять: підтримка, самоорганізації, самооцінювання, самоконтролю та ознайомлення із прикладами використання поетапної реалізації для супроводу навчальної діяльності молодших школярів в умовах інклюзивного навчання, наприклад: «Мої досягнення», «Щоденник учня», «Сходишки успіху», «Світлофор». Зважаючи, що реалізація умов відбувалась на платформі Zoom, ми використовували додаткові цифрові додатки: Padlet, Mentimeter, Kahoot, Learning Apps, Google Classroom. З метою

формування мотиваційно-ціннісного ставлення майбутніх учителів початкових класів до поетапної підтримки молодших школярів в умовах інклюзивного навчання ми розробляли завдання, що передбачали поетапну підтримку та впроваджували їх у власній педагогічній діяльності, із відео записом виконання завдання школярами та візуалізацією підтримки із сторони вчителя.

Реалізації другої педагогічної умови мала на меті використання інструментів інтерактивних методів навчання, а саме: кейс-методів, ситуаційного аналізу, групових дискусій, моделювання уроків за концепцією аналізу потреб дитини в умовах інклюзії відповідно етапності роботи: розгляд кейсу; вибір методів підтримки застосування поетапної допомоги (скаффолдингу); рефлексія щодо дій учителя. У ході реалізації другої умови на практичних заняттях здобувачі вищої освіти знайомились із відео матеріалом на тему: «Огляд карток візуальної підтримки (групові)». В зміст практичних занять у ході моделювання педагогічних кейсів із використанням елементів методу «скаффолдинг» ми включали роботу за алгоритмом «Створення ситуації успіху», що мав на меті опанування етапами та прийомами реалізації підтримки з ознайомленням із «словами – маркерами» для реалізації «скаффолдингу».

6. Узагальнюючі дані контрольного етапу дослідження, ми прийшли до висновку, що майбутні учителя початкових класів експериментальної групи демонструють більш високі результати у розумінні значення та ролі реалізації методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання, визначають про власну умотивованість до реалізації методу, характеризують метод як такий, що сприяє реалізації індивідуальної освітньої стратегії навчання молодших школярів в умовах інклюзії.

Отже, можна зробити висновок про доцільність впровадження в практику підготовки майбутніх учителів початкових класів запропонованих нами педагогічних умов щодо реалізації методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акімова О. М. Формування фахових компетентностей до роботи в умовах інклюзії у майбутніх учителів початкових класів засобами неформальної / інформальної освіти. *Педагогічна Академія: наукові записки*. № 16, 2025. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15108527> (дата звернення: 18.04.2025)
2. Барбінова А. Структура готовності вчителів до професійної діяльності в умовах інклюзії. *Український педагогічний журнал*. № 1, 2021. С. 58-64.
3. Безлюдна Н. В., Дудник Н. В. Особливості підготовки майбутнього вчителя початкової школи до впровадження інклюзивної освіти в умовах дистанційного навчання. *Академічні візії*. № 20, 2023. URL: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.8143231> (дата звернення: 06.04.2025).
4. Будник О. Б. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до соціально-педагогічної діяльності : 79 дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Житомир. держ. ун-т імені Івана Франка. Житомир, 2015. 552 с.
5. Герцовська Н. О., Фозекош К. В. Скаффолдинг як комунікативна стратегія взаємодії в ході самостійної роботи студентів у процесі вивчення англійської мови. URL: http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8164/1/Scaffolding_%20as_%20a_%20communicative%20strategy_%20of_%20interaction_%20in_%20the_%20course_%20of%20_independent%20_work.pdf (дата звернення: 25.02.2025)
6. Голубенко О. Професійна компетентність майбутніх вчителів в умовах інклюзивного навчання молодших школярів: структура та сучасні виклики. *Collection of Scientific Papers «ΛΟΓΟΣ»*, (October 18, 2024; Cambridge, UK), 2024. С. 341–348.
7. Джаман Т. В. Історіографія розвитку неперервної підготовки вчителів початкової школи до роботи в умовах інклюзивного навчання в Україні (кінець

XX – початок XXI ст.). *Витоки педагогічної майстерності: журнал*. Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Полтава, 2021. Випуск 27. С. 86-91.

8. Енциклопедія освіти / за ред. В. Г. Кременя. Київ : Акад. пед. наук України, 2008. 1038 с.

9. Зобенько Н. А. До питання професійної готовності майбутніх учителів початкових класів до роботи в умовах інклюзивної освіти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія: Педагогіка. Соціальна робота*. Ужгород : Говерла. Вип. 1 (50). 2022. С. 98–102.

10. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. Розпорядження Кабінету міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text> (дата звернення: 15.01.2025).

11. Лодатко Є. О. Педагогічне моделювання: монографія. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2022. 206 с.

12. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник / А. А. Колупаєва, О. М. Таранченко. Харків: Вид-во «Ранок», 2019. 304 с.

13. Огляд карток візуальної підтримки (групові). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=AxawieZBJdo&t=9s> (дата звернення: 25.02.2025).

14. Олійник М. Професійна підготовка майбутнього вчителя до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*. 2022. Випуск 36. С.134–141.

15. Освітньо-професійна програма Початкова освіта другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 013 Початкова освіта. Затверджено рішенням Вченої ради КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (протокол № 13 від 12.06.2024 р. URL

http://www.hgpa.kharkov.com/wpcontent/uploads/2019/opp/2024/magistr/pochatkov_a.pdf (дата звернення: 15.01.2025).

16. Освітньо-професійна програма Початкова освіта першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 013 Початкова освіта. Затверджено рішенням Вченої ради КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (протокол №13 від 12.06.2024 р. URL: http://www.hgpa.kharkov.com/wpcontent/uploads/2019/opp/2024/bacalavr/pochatko_va.pdf (дата звернення: 15.01.2025).

17. Павлюх В. Скаффолдинг як стратегія підтримки учнів з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії. URL: [file:///C:/Users/%D0%9F%D0%B0%D0%B2%D0%B5%D0%BB/Downloads/mv_5_8-335-341%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/%D0%9F%D0%B0%D0%B2%D0%B5%D0%BB/Downloads/mv_5_8-335-341%20(2).pdf) (дата звернення: 25.02.2025)

18. Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» № 957 від 15 вересня 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.03.2025).

19. Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти»: Наказ Міністерства освіти і науки України від 29 серпня 2024 року № 1225. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text> (дата звернення: 15.01.2025).

20. Садова І. Особливості підготовки майбутнього вчителя до навчання дітей з особливими потребами в умовах інклюзивної освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2015. Вип. 14. С. 313–318.

21. Садова І. І. Особливості підготовки майбутнього вчителя до навчання дітей з особливими проблемами в умовах інклюзивної освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 14, 2015. Дрогобич: Дрогобицький ДПУ ім. Івана Франка. С. 313 – 318.

22. Самойленко О. В., Новгородська Ю. Г. Підготовка майбутніх учителів у системі вищої освіти як проблема дослідження вітчизняних і зарубіжних науковців. *Психолого-педагогічні науки*. № 1, 2025. С.206-217.
23. Сидорів С. М. Формування мотиваційно-ціннісної готовності майбутніх учителів до створення інклюзивного освітнього середовища в початковій школі (експериментальний кейс). *Суспільство та національні інтереси. Серія «Освіта / Педагогіка»*. № 3(11), 2025. URL: [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-3\(11\)-326-337](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-3(11)-326-337) (дата звернення: 25.02.2025)
24. Скаффолдинг: як працює ефективна стратегія підтримки учнів. Журнал «На Урок». URL: <https://naurok.com.ua/post/scaffolding-yak-pracyue-efektivna-strategiya-pidtrimki-uchniv> (дата звернення: 25.02.2025).
25. Стандарт вищої освіти другого (магістерського) рівня галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 013 Початкова освіта Наказ МОН України від 08. 04. 2024. № 480. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/zatverdzeni%20standarty/2024/08.04.2024/013.Pochatkova.osvita-mahistr480.vid%2008.04.2024.pdf> (дата звернення: 15.01.2025).
26. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Галузь знань – 01 Освіта / Педагогіка : затв. та введено в дію наказом Мі-ва освіти і науки України від 23.03.2021 № 357. URL: <https://cutt.ly/swLuwXrE>(дата звернення: 15.01.2025).
27. Теоретико-методологічні засади розвитку спеціальної та інклюзивної освіти : колективна монографія. Т. 2 / І. А. Малишевська, Д. М. Хрипун [та ін.] ; за заг. ред. М. А. Лемешук ; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Каф. спец. та інклюзивної освіти. Умань : Візаві, 2020. 283 с.
28. Теоретико-методологічні засади розвитку спеціальної та інклюзивної освіти: монографія / І. І. Демченко, В. А. Білан, І. А. Малишевська, Н. П. Голуб, Л. Д. Бегас, М. А. Лемешук. Умань: «ВІЗАВІ». Т . 1. 2018 р. 241 с.

29. Теоретичні засади підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації фахових компетентностей в інклюзивному освітньому просторі : монографія / О. М. Акімова; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків : ТОВ «ДІСА ПЛЮС», 2024. 280 с.
30. Термінологічний словник з основ підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів післядипломної педагогічної освіти / за наук. ред. Є. Р. Чернишової ; Держ. вищ. навч. заклад «Ун-т менедж. освіти». К. : Вид-во «Альфа-реклама», 2014. 160 с.
31. Фідкевич О., Снегірьова В. Скафолдинг у системі методів багатомовної освіти *Український педагогічний журнал*. № 2, 2023. С.107-114.
32. Черв'якова Н. І. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до моделювання інноваційного освітнього середовища в процесі вивчення дидактики початкової школи. *Освіта та педагогічна наука*. №2 (183).2023. С. 88-97.
33. Швердак М. Цифрові інтерактивні технології в освітньому процесі початкової школи. URL: http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/9976/1/DIGITAL_INTERACTIVE_TECHNOLOGIES.pdf(дата звернення: 10.03.2025).
34. Шевців З. М. Професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи до роботи в інклюзивному середовищі загальноосвітнього навчального закладу: монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 248 с.
35. Шевченко В. Педагогічні аспекти підготовки майбутніх вчителів до професійної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі. *Особлива дитина: навчання і виховання*. № 116(4), 2024. С. 44-56.
36. Calandri E., Mastrokourou S., Marchisio C., Monchietto A., Graziano F. Teacher Emotional Competence for Inclusive Education: A Systematic Review. *Behavioral Sciences*, 15(3), 2025. P. 359. <https://doi.org/10.3390/bs15030359>

37. Darling-Hammond L. How Teacher Education Matters (Reprint from Journal of Teacher Education, Journal of teacher education. Vol. 74 (2). 2023. P. 166-173.
38. Sasse H., Weber A. M., Reuter T., Leuchter M. Teacher Guidance and On-the-Fly Scaffolding in Primary School Students' Inquiry Learning. 12 November 2024 <https://doi.org/10.1002/sce.21921> (дата звернення: 25.02.2025)
39. Mlolele G. M., Muteti C., Mandila T. Investigation on Teachers' attitude in Implementation of Inclusive Education in Public Primary Schools in Dodoma Region-Tanzania. International Journal of Contemporary Applied Researches Vol. 12, No. 1, January 2025. P.62-73.
40. Sharisse van Driel, Slot E., Bakker A. A Primary Teacher Learning to Use Scaffolding Strategies to Support Pupils' Scientific Language Development. *European Journal of STEM Education*. № 3(2), 05.2018. P.1-14. URL: https://www.researchgate.net/publication/326905701_A_Primary_Teacher_Learning_to_Use_Scaffolding_Strategies_to_Support_Pupils'_Scientific_Language_Development (дата звернення: 25.02.2025).
41. Crichton L. Scaffolding learning in the Primary classroom. 02.11.2021. URL: <https://www.macmillanenglish.com/ua/blog-resources/article/advancing-learning-scaffolding-learning-in-the-primary-classroom> (дата звернення: 25.02.2025)

ДОДАТКИ

Додаток А

Види підтримки школярів у мовах інклюзії за допомогою реалізації «скаффолдингу» (за В. Павлюх)

Вербальна: може бути не лише прямою (заохочення) «Ти молодець, так швидко сьогодні написав, пригадав», «Ти так швидко сьогодні впорався з виконанням завдання», а й непрямою, не адресною: «Увесь клас скоро впорається», «Це не так складно, як здається».

Невербальна: підтримка через міміку (рухи м'язів обличчя, наприклад, підморгування, вираз здивування та показ позитивних емоцій), жести (схвалення, підбадьорювання), вказівки, рухи тіла (доброзичливість).

Фізична підтримка: скажімо, можна писати, малювати, обводити контури фігури або букви, вирізати чи конструювати щось з дитиною разом «рука в руці».

Моделювання: демонстрація виконання завдання. Цей вид педагогічної підтримки полягає у спільному дослідженні та демонстрації об'єктів, функцій, процесів або явищ за допомогою їх спрощеної імітації. Наприклад, застосування для пояснення інформації про явища природи, сутність якогось поняття або розв'язання завдання макету, іграшки, моделі. Це може бути глобус у вигляді пазлів, що розбираються і є демонстрацією частин пластів земної кори; або знаходження на глобусі різних країн; іграшки та макети транспорту, фотографії з демонструванням етапів або станів явища природи тощо.

Диференціація матеріалів: наприклад, коли всі аналізують певні поняття та створюють таблиці, дитині з ООП можна доручити замальовувати картинку на основі отриманого досвіду. Також, за потреби, важливо дати варіанти подання матеріалу (словесно, візуально, піктограмами).

Візуалізація: застосування візуальних стимулів – картинок, піктограм, символів, письмових підказок, що сприяють ефективному засвоєнню та відтворенню інформації та формуванню нормативної поведінки. Прикладом можуть бути: візуалізація розкладу уроків, правил поведінки, правил дорожнього руху, правил написання та формул для розв'язання задач. У випадку інтелектуальних труднощів візуалізація допомагає генералізувати поняття у процесі конкретно-наочного мислення (наприклад, завдання співвідносити зображення та предмет).

Маніпуляція символами: розташування об'єктів у певному порядку: умовних понять, процесів, явищ.

Інструкція: створення інструкції для відображення логічної послідовності виконання завдань, технологічної картки тощо.

Опора на розвинуті когнітивні процеси: (увага, пам'ять, мислення тощо), оскільки засвоїти знання - більше не головна мета, важливіше виробити навички у дитини з особливими потребами користуватися ними.

Додаток Б

Характеристика рівнів сформованості складових мотиваційно-ціннісного ставлення до поетапної підтримки молодших школярів у майбутніх учителів початкових класів

Високий рівень (50–68 балів) - майбутні фахівці зауважують на вагомості врахування в освітньому процесі індивідуальних особливостей кожного молодшого школяра; позитивну динаміку молодших школярів вважають власною професійною метою; самостійно і вільно визначають цінність реалізації педагогічної підтримки на кожному етапі навчання; майбутні учителя початкових класів демонструють здатність спостерігати за емоційним інтелектуальним розвитком, в залежності від якого обирати інструменти мотиваційної, когнітивної, емоційної поетапної підтримки молодших школярів в умовах інклюзії.

Середній рівень (26–49 балів) - майбутні фахівці частково зауважують на вагомості врахування в освітньому процесі індивідуальних особливостей кожного молодшого школяра; позитивну динаміку молодших школярів опосередковано вважають власною професійною метою; за допомогою третіх осіб визначають цінність реалізації педагогічної підтримки на кожному етапі навчання; майбутні учителя початкових класів частково демонструють здатність спостерігати за емоційним інтелектуальним розвитком, в залежності від якого обирати інструменти мотиваційної, когнітивної, емоційної поетапної підтримки молодших школярів в умовах інклюзії.

Низький рівень (0–25 балів) - майбутні фахівці не зауважують на вагомості врахування в освітньому процесі індивідуальних особливостей кожного молодшого школяра; позитивну динаміку молодших школярів не вважають власною професійною метою; самостійно і вільно визначають цінність реалізації педагогічної підтримки на кожному етапі навчання; майбутні учителя початкових класів не демонструють здатність спостерігати за емоційним інтелектуальним розвитком, в залежності від якого обирати інструменти мотиваційної, когнітивної, емоційної поетапної підтримки молодших школярів в умовах інклюзії.

Додаток В**Характеристика рівнів сформованості складових фахової компетентності із використання елементів методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання у майбутніх учителів початкових класів**

Високий рівень (50–68 балів) - майбутні фахівці визначають зміст поняття метод «скаффолдингу», ключові принципи його реалізації в освітньому процесі початкової школи; знають зміст нормативно-правового забезпечення реалізації інклюзивного навчання; здобувачі вищої освіти можуть навести приклади реалізації методу, визначити етапи та зміст підтримки в залежності від особливостей розвитку та індивідуальних запитів молодших школярів.

Середній рівень (26–49 балів) - майбутні фахівці частково визначають зміст поняття метод «скаффолдингу», деякі принципи його реалізації в освітньому процесі початкової школи; опосередковано знають зміст нормативно-правового забезпечення реалізації інклюзивного навчання; здобувачі вищої освіти можуть самостійно навести приклади реалізації методу, визначити етапи та зміст підтримки в залежності від особливостей розвитку та індивідуальних запитів молодших школярів.

Низький рівень (0–25 балів) - майбутні фахівці частково не визначають зміст поняття метод «скаффолдингу», не знають принципи його реалізації в освітньому процесі початкової школи; не знають зміст нормативно-правового забезпечення реалізації інклюзивного навчання; здобувачі вищої освіти не можуть самостійно навести приклади реалізації методу, визначити етапи та зміст підтримки в залежності від особливостей розвитку та індивідуальних запитів молодших школярів.

Додаток Г

Анкета

Мета: визначення рівня сформованості складових мотиваційно-ціннісного ставлення до поетапної підтримки молодших школярів у майбутніх учителів початкових класів.

Інструкція: ознайомтесь з твердженнями та оберіть рівень згоди з кожним із них за шкалою: 1 – важко відповісти; 2 - не згоден / згодна зовсім; 3 – частково згоден / згодна; 4 – повністю згоден / згодна.

Опитувальник

<i>№ з/п</i>	<i>Твердження</i>	<i>Кількість балів</i>
1.	Вважаю важливим враховувати індивідуальні особливості кожної дитини освітньому процесі	
2.	Успіхи учня – це водночас і моя педагогічна перемога	
3.	Вірю, що навіть слабший учень може досягти успіху за правильної підтримки.	
4.	Мені цікаво спостерігати за емоційним та інтелектуальним розвитком дитини.	
5.	Підтримка учня на кожному етапі навчання є основою педагогічного такту.	
6.	Вірю, що навіть слабший учень може досягти успіху за правильної підтримки.	
7.	Молодші школярі потребують різних форм підтримки залежно від етапу засвоєння знань.	
8.	Молодші школярі потребують різних форм підтримки залежно від власних індивідуальних можливостей.	
9.	Розумію різницю між мотиваційною, когнітивною та емоційною підтримкою учня.	
10.	Поетапна підтримка сприяє формуванню самостійності молодшого школяра.	
11.	Готовий/готова аналізувати труднощі учнів і підбирати відповідні стратегії підтримки.	
12.	Відчуваю внутрішню потребу допомагати дітям долати труднощі.	
13.	Маю уявлення про методики поетапної підтримки молодших школярів.	
14.	Вмію адаптувати навчальні завдання відповідно до рівня підготовки учнів.	
15.	Мене мотивує прагнення бачити результати своєї педагогічної роботи.	
16.	Розумію зміст рівнів підтримки в інклюзії.	
17.	Вважаю, що підтримка виступає запорукою успіху впровадження інклюзії.	

Додаток Д

Анкета

Мета: визначення сформованості складових фахової компетентності із використання елементів методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання у майбутніх учителів початкових класів.

Інструкція: ознайомтесь з твердженнями та оберіть рівень згоди з кожним із них за шкалою: 1 – важко відповісти; 2 - не згоден / згодна зовсім; 3 – частково згоден / згодна; 4 – повністю згоден / згодна.

Опитувальник

№ з/п	Твердження	Кількість балів
1.	Розумію зміст поняття методу «скаффолдинг»	
2.	Визначаю ключові принципи реалізації методу «скаффолдинг»	
3.	Ознайомлений/ознайомлена з нормативно-правовою базою реалізації інклюзивного навчання в початковій школі	
4.	Можу навести конкретні приклади використання методу «скаффолдинг» в початковій школі	
5.	Вмію підбирати дидактичні завдання відповідно до індивідуальних можливостей учня.	
6.	Можу розподіляти підтримку поетапно, з поступовим зменшенням у міру успішності.	
7.	Знаю, як забезпечити баланс між допомогою та самостійністю молодшого школяра	
8.	Здатен/здатна модифікувати свої педагогічні дії відповідно до потреб конкретного молодшого школяра.	
9.	Переконаний/переконана, що метод «скаффолдинг» дозволяє учням з ООП досягати успіху.	
10.	Знаю основні типи особливостей розвитку (зору, слуху, мовлення, інтелектуального розвитку, РАС тощо).	
11.	Розумію ключові складові Індивідуальної програми розвитку.	
12.	Можу розробляти адаптовані або модифіковані завдання.	
13.	Вмію використовувати візуальні опори, піктограми, схеми, таймери в освітньому процесі.	
14.	Розумію зміст та шляхи використання поведінкової інтервенції.	
15.	Уміти вести відкриту комунікацію з батьками, підтримуючи їхню участь в освітньому процесі.	
16.	Здатна демонструвати толерантність і прийняття до різноманітності у класі.	
17.	Можу проєктувати урок за принципами методу «скаффолдинг» – поетапної допомоги, яка поступово зменшується.	

Додаток Ж

Таблиця 2.1

Результати діагностики підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання на констатувальному етапі педагогічного експерименту (у %)

№ з/п	Критерій	Рівні	ЕГ (27 осіб)	ЕГ (%)	КГ (25 осіб)	КГ (%)
1	Сформованість складових мотиваційно-ціннісного ставлення до поетапної підтримки молодших школярів	високий	8	29,6	7	28,0
		середній	16	59,3	15	60,0
		низький	3	11,1	3	12,0
2	Сформованість складових фахової компетентності із використання елементів методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання	високий	7	25,9	6	24,0
		середній	17	63,0	16	64,0
		низький	3	11,1	3	12,0

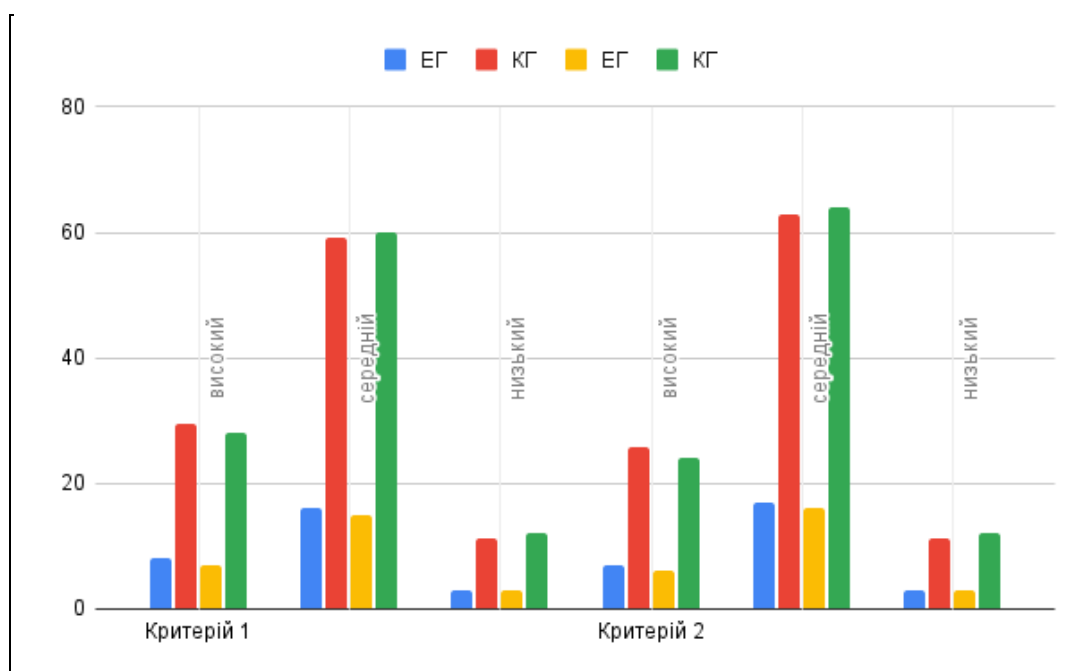
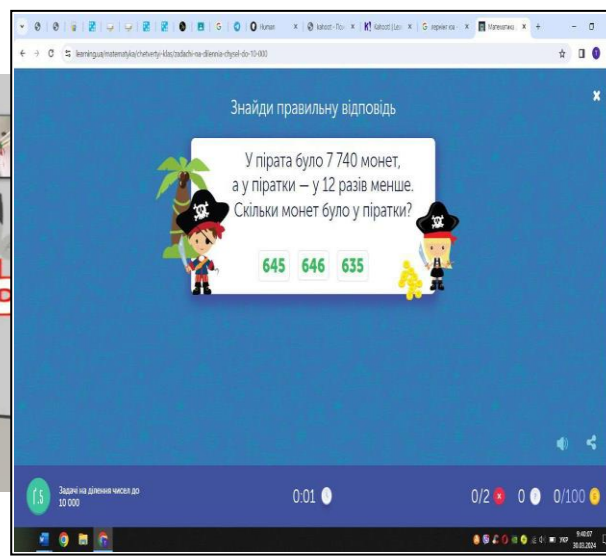
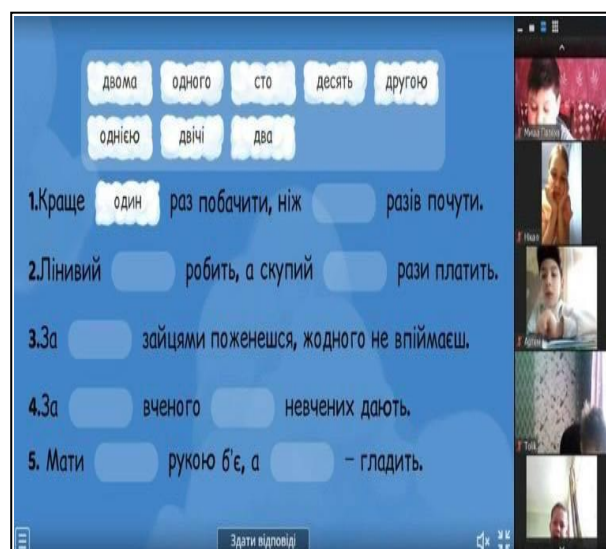
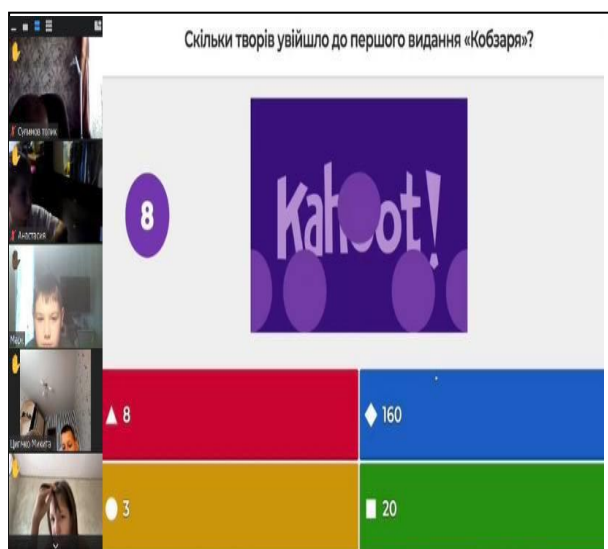

Рис. 2.1 Показники підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання експериментальної та контрольної груп на констатувальному етапі педагогічного експерименту (у %)

Додаток К

Скріни проведених вправ, розроблених та проведених з метою формування мотиваційно-ціннісного ставлення майбутніх учителів початкових класів до поетапної підтримки молодших школярів в умовах інклюзивного навчання

1:38

Виключити звук Остановити відео Безпечність Учасники Чат Нова демонстрація Пауза демонстрації Коментувати Дистанційне управління Приложения Дополнительно

Вы запустили демонстрацию экрана Остановить совместное использование

Правильні дії

Неправильні дії

При спілкуванні в інтернеті будь ввічливим	Не заходити на аморальні сайти	Розповсюджуй неправдиву інформацію про інших користувачів сайту	Шкодити або заважати іншим користувачам інтернету
Розроби з батьками правила користування Інтернетом	Не робити протизаконних вчинків і речей в мережі Інтернет	Надавати власні паролі всім людям, які бажають їх дізнатись	Не повідомляти батькам про інформацію, яка вас турбує
Не посилати свої фотографії та інші особисті дані без дозволу батьків	Нікому без дозволу батьків не надавати особисту інформацію		

Submit Answers

1:38

Виключити звук Остановити відео Безпечність Учасники Чат Нова демонстрація Пауза демонстрації Коментувати Дистанційне управление Приложения Дополнительно

Вы запустили демонстрацию экрана Остановить совместное использование

Правильні дії

Неправильні дії

При спілкуванні в інтернеті будь ввічливим	Не заходити на аморальні сайти	Розповсюджуй неправдиву інформацію про інших користувачів сайту	Шкодити або заважати іншим користувачам інтернету
Розроби з батьками правила користування Інтернетом	Не робити протизаконних вчинків і речей в мережі Інтернет	Надавати власні паролі всім людям, які бажають їх дізнатись	Не повідомляти батькам про інформацію, яка вас турбує
Не посилати свої фотографії та інші особисті дані без дозволу батьків	Нікому без дозволу батьків не надавати особисту інформацію		

Submit Answers

Додаток Л

Алгоритм створення ситуації успіху:

1. Зняття страху. Допомагає перебороти невпевненість у власних силах.

(«Люди вчать на своїх помилках і знаходять інші шляхи вирішення проблем»).

2. Авансування успішного результату. Допомагає вчителю висловити тверду переконаність у тому, що його учень обов'язково впорається з поставленим завданням. Це, в свою чергу, переконує дитину у своїх силах і можливостях.

(«У тебе обов'язково вийде», «Я навіть не сумніваюсь у позитивному результаті»).

3. Прихований інструктаж дитини про способи і форми здійснення діяльності. Допомагає дитині уникнути поразки. Досягається шляхом побажання. *(«Можливо краще почати з ...», «Виконуючи роботу, не забудьте про ...»).*

4. Внесення мотиву. Показує дитині, заради чого, кого здійснюється ця діяльність, кому буде добре після виконання. *(«Без твоєї допомоги твоїм друзям не впоратись...»).*

5. Персональна винятковість. Визначає важливість зусиль дитини в діяльності, що здійснюється або здійснюватиметься. *(«Тільки ти міг би...», «Тільки тобі і можу доручити...»).*

6. Мобілізація активності або педагогічне виконання. Спонукає до виконання конкретних дій. *(«Ми дуже хочемо розпочати роботу...», «Так хочеться швидко побачити...»).*

7. Висока оцінка деталі. Допомагає емоційно пережити не результат в цілому, а якоїсь окремої деталі. *(«Найбільше мені сподобалось у твоїй роботі...», «Найбільше тобі вдалося...»).*

Додаток М

Таблиця 2.2

Результати діагностики підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання на контрольному етапі педагогічного експерименту (у %)

№ з/п	Критерій	Рівні	ЕГ (27 осіб)	ЕГ (%)	КГ (25 осіб)	КГ (%)
1	Сформованість складових мотиваційно-ціннісного ставлення до поетапної підтримки молодших школярів	високий	14	51,9	10	40,0
		середній	13	48,1	15	60,0
		низький	--	0,0	--	0,0
2	Сформованість складових фахової компетентності із використання елементів методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання	високий	16	59,3	6	24,0
		середній	11	40,7	17	68,0
		низький	--	0,0	--	0,0

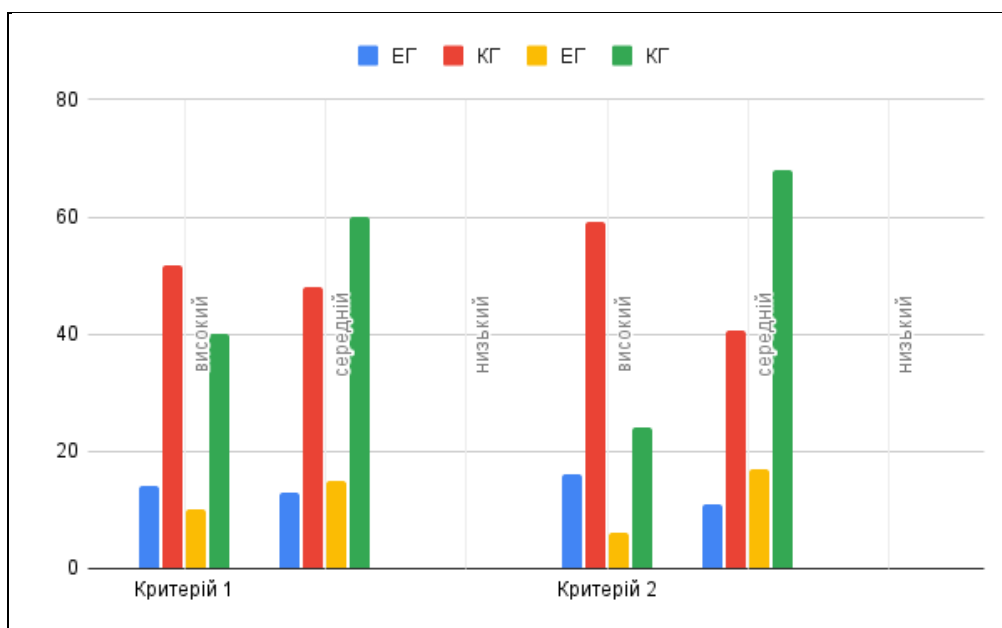

Рис. 2. 2 Показники підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації методу «скаффолдинг» в умовах інклюзивного навчання експериментальної та контрольної груп на контрольному етапі педагогічного експерименту (у %)